

Názov predmetu	Dejepis
Vzdelávacia oblasť	Človek a spoločnosť
Názov ŠVP	Inovovaný školský vzdelávací program
Škola	Základná škola, Štúrova 18, Myjava
Stupeň vzdelania	Nižšie stredné vzdelanie
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský

RUP – časová dotácia

predmet	5. roč.	6. roč.	7. roč.	8. roč.	9. roč.	spolu
ŠVP	1	1	1	1	2	6
ŠkVP	1+0	1+0	1+0	1+0	2+0	6
Spolu/rok	33	33	33	33	66	198

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom iŠVP pre predmet dejepis.

Charakteristika predmetu

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiakov ako celistvých osobností a uchovávanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historických skúseností či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, javov a procesov v čase a priestore, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej i celosvetovej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Žiaci si prostredníctvom dejepisu postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania, lebo chápanie, vnímanie a porozumenie historických procesov predstavuje jeden zo základných predpokladov komplexného poznávania ľudskej spoločnosti. V procese výučby dejepisu na základnej škole sa kladie osobitný dôraz na dejiny 19. a 20. storočia preto, lebo v nich môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Dejepis vedie žiakov k vzťahu k vlastnej minulosti cez prizmu prítomnosti ako súčasť rozvíjania, korigovania, kultivovania a zachovávanania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i vzťah k minulosti iných národov a etníc. Rovnako tak k pochopeniu a rešpektovaniu kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenských skupín. Má tiež prispievať k rozvíjaniu hodnotovej škály

demokratickej spoločnosti. Dejepis pripisuje dôležitosť aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Kompetencie

Žiaci si kladú otázky a použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií:

s historickým časom

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchronne,
- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja,
- využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti.

s historickým priestorom

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti v historickom priestore,
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti

s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním

- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť,
- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov,
- rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti,
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho,
- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období,
- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj.

Žiaci aplikujú svoje otázky v nových situáciách, v skúmateľských postojoch a pracovných postupoch pri vyšetrowaní, pátraní v školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňoch – stopách po minulosti

- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napríklad písomného úryvku z prameňa, mapy, grafu, diagramu,
- pri vytvorení plánu skúmania, napríklad fotografie, historického obrazu,
- pri komunikácii v tíme o výsledkoch skúmania, napríklad pästného klinu, nástroja pomocou zmyslov, v múzeu, archíve,
- pri vytvorení záznamu zo skúmania, napríklad o ľuďoch, predmetoch a veciach na karikatúre, verbálneho textu.

pri vyhľadávaní relevantných informácií

- z rôznych zdrojov–textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných,
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, z webových stránok,
- z populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie.

pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty

- vyberaní informácií, napríklad z úryvku písomného prameňa, z učebnice, z internetu,
- organizovaní informácií, napríklad prostredníctvom poznámok, kľúčových pojmov, pamäťových máp, obrazového materiálu,
- porovnávaní informácií, napríklad podobnosti a odlišnosti, porovnať staré a nové, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo,
- rozlišovaní a triedení informácií, napríklad rozlíšiť fakt, fikciu prostredníctvom karikatúry, legendy, povesti, spomienky,
- zaraďovaní informácií, napríklad na časovú priamku historické udalosti, do tabuľky, grafu, diagramu,
- kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií, napríklad zhodnotením viacerých webových stránok na jednu tému.

pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu

- zoradení výsledkov, napríklad na časovú priamku, do Vennovho diagramu, do tabuľky, do schém, rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napríklad určovaním kľúčových pojmov,

postupným vymedzovaním, historických pojmov v texte, zostavovaním pojmov do pamäťovej mapy,

- integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca, napríklad prostredníctvom chronologickej tabuľky,
- vyhodnocovaní správnosti postupu, napríklad overovaním historických faktov,
- tvorbe súboru vlastných prác, produktov (portfólio), napríklad obrazového materiálu, plagátu, letáku, nákresu, kresby.

Metódy a formy práce

Vo vyučovacom procese je nutné na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť využiť predovšetkým motivačné metódy, ako je motivačné rozprávanie (citové približovanie obsahu učenia) motivačný rozhovor, motivačný problém (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), motivačná demonštrácia.

Pri vytváraní nových poznatkov a zručností je potrebné využívať expozičné metódy, predovšetkým

- rozprávanie,
- vysvetľovanie,
- rozhovor,
- beseda.

Významné miesto majú problémové úlohy, ku ktorým patrí heuristická metóda (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozbere problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a projektová metóda (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma). Projektové vyučovanie je efektívny spôsob výučby, pri ktorom môžeme využívať niektoré progresívne didaktické metódy ako je problémové vyučovanie, kooperatívne vyučovanie, diskusia. Samotná realizácia projektovej formy vyučovania na hodinách nie je pevne stanovená a preto ani neobmedzuje učiteľa v jeho tvorivosti a spôsoboch realizácie vyučovacej hodiny. Zdrojom nadobúdania a rozvíjania vedomostí žiakov pri projektovej metóde vyučovania je riešenie projektov a praktických pracovných úloh.

Na realizáciu cieľov vyučovania je dôležité klásť dôraz na praktické aktivity – práca s knihou, textom (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v texte, vyhľadávanie triedenie, využívanie podstatných informácií, samostatné učenie prostredníctvom IKT.

Z aktivizujúcich metód je vhodná

- diskusia (vzájomná výmena názorov), argumentovanie,
- inscenačná metóda (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie),
- didaktické hry
- kooperatívne vyučovanie - forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny.

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania:

- metódy opakovania a precvičovania - ústne, písomne, opakovanie s využitím učebnice, domáce úlohy.

Z organizačných foriem sa uplatňuje vyučovacia hodina. Exkurziu volí učiteľ na základe dostupnosti, podmienok školy alebo možností regiónu.

Štandardy pre ročníky

Predmet je spracovaný presne v rozsahu stanovenom iŠVP, bez ďalších úprav. Štandardy predmetu sú uvedené v príslušnom iŠVP zverejnené na adrese: <https://www.minedu.sk/data/att/22666.pdf>

Hodnotenie predmetu

Žiak je hodnotený podľa Metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov ZŠ. Bude hodnotený na základe **ústnych odpovedí**, **krátkych písomných prác** (kedykoľvek v priebehu školského roka), ktoré budú zamerané na overenie vedomostí z posledných 3 učív, **písomných prác alebo testov** po prebratí tematických celkov (aspoň dvakrát za každý

polrok) v rozsahu 25-30 minút, ktoré sú pevne stanovené v tematických výchovno-vzdelávacích plánoch.

Počas vyučovania sa bude využívať pochvala ako kladný motivačný prvok. Žiaci vypracujú za školský rok aspoň **1 projekt** (referát) na danú tému po dohode s vyučujúcim a na hodinách ho budú prezentovať.

Pri písomnej forme skúšania sa bude zisťovať a hodnotiť osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu. Pri ústnej kontrole sa bude zisťovať a hodnotiť najmä osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu. Ako ústna odpoveď sa bude hodnotiť aj aktivita žiakov na hodinách (frontálne skúšanie, vysvetľovanie novej látky a pod.).

Ústne a písomné odpovede sú hodnotené známku:

- **Stupeň (1) - výborný** – žiakov prejav je výstižný, správny a výsledky činnosti sú kvalitné, originálne, pracuje samostatne a tvorivo, ovláda predpísané učivo stanovené štandardami.
- **Stupeň (2) – chválitebný** - žiak má občas nedostatky v správnosti, výstižnosti a presnosti, ktoré pri ústnej odpovedi na upozornenie učiteľa opraví, ovláda predpísané učivo stanovené štandardami s menšími nedostatkami.
- **Stupeň (3) – dobrý** – žiakov prejav má podstatnejšie nepresnosti, má častejšie nedostatky v správnosti, presnosti a výstižnosti, pri ústnej odpovedi je nesamostatný, odpovedá len na otázky učiteľa.
- **Stupeň (4) - dostatočný** – žiak má však závažné nedostatky a medzery v úplnosti, správnosti a presnosti osvojených vedomostí a nedokáže pracovať bez pomoci učiteľa, pri ústnej odpovedi odpovedá na otázky učiteľa s vážnymi nedostatkami.
- **Stupeň (5) - nedostatočný** – žiakov prejav je nesprávny a nepresný, nedostatky nevie opraviť ani s pomocou učiteľa, neovláda predpísané učivo.

Hodnotenie projektu:

- Vystihnutie témy - žiak naplnil/nenaplnil tému projektu
- Prejav pri prezentácii - žiak rozpráva samostatne, žiak číta z prezentácie
- Vhodnosť materiálov použitých v prezentácii

Stupnica hodnotenia písomných prác a testov:

100 % – 90 % = 1

89 % – 75 % = 2

74 % – 50 % = 3

49 % – 25 % = 4

24 % – 0 % = 5

Celkové hodnotenie predmetu:

- **stupeň 1 (výborný)**

Žiak ovláda poznatky, pojmy a zákonitosti podľa učebných osnov. Pohotovo vykonáva požadované intelektuálne a praktické činnosti. Samostatne a tvorivo uplatňuje osvojené vedomosti a kľúčové kompetencie pri riešení jednotlivých úloh, hodnotení javov a zákonitostí. Myslí logicky správne, zreteľne sa u neho prejavuje samostatnosť a tvorivosť. Jeho ústny a písomný prejav je správny, presný a výstižný. Výsledky jeho činnosti sú kvalitné až originálne. Vie zhodnotiť a porovnať kvalitu rôznych postupov riešenia problémov a diskutovať o správnosti, kvalite a efektívnosti daných riešení. Svoje vedomosti a zručnosti vie prezentovať na zodpovedajúcej úrovni.

- **stupeň 2 (chválitebný)**

Žiak ovláda poznatky, pojmy a zákonitosti podľa učebných osnov a vie ich pohotovo využívať. Má osvojené kľúčové kompetencie, ktoré tvorivo aplikuje pri intelektuálnych, motorických, praktických a iných činnostiach. Uplatňuje osvojené vedomosti a kľúčové kompetencie pri riešení jednotlivých úloh, hodnotení javov a zákonitostí samostatne a kreatívne alebo s menšími podnetmi učiteľa. Jeho ústny aj písomný prejav má občas nedostatky v správnosti, presnosti a výstižnosti. Grafický prejav je prevažne estetický. Výsledky jeho činností sú kvalitné, bez väčších nedostatkov.

- **stupeň 3 (dobrý)**

Žiak má v celistvosti a úplnosti osvojenie poznatkov, pojmov a zákonitostí podľa učebných osnov a pri ich využívaní má nepodstatné medzery. Má osvojené kľúčové kompetencie, ktoré využíva pri intelektuálnych, motorických, praktických a iných činnostiach s menšími nedostatkami. Na podnet učiteľa uplatňuje osvojené vedomosti a

klúčové kompetencie pri riešení jednotlivých úloh, hodnotení javov a zákonitostí. Podstatnejšie nepresnosti dokáže s učiteľovou pomocou opraviť. V ústnom a písomnom prejave má častejšie nedostatky v správnosti, presnosti, výstižnosti. Grafický prejav je menej estetický. Výsledky jeho činnosti sú menej kvalitné.

- **stupeň 4 (dostatočný)**

Žiak má závažné medzery v celistvosti a úplnosti osvojenia poznatkov a zákonitostí podľa učebných osnov ako aj ich využívaní. Pri riešení teoretických a praktických úloh s uplatňovaním klúčových kompetencií sa vyskytujú podstatné chyby. Je nesamostatný pri využívaní poznatkov a hodnotení javov. Jeho ústny aj písomný prejav má často v správnosti, presnosti a výstižnosti vážne nedostatky. V kvalite výsledkov jeho činností sa prejavujú omyly, grafický prejav je málo estetický. Vážne nedostatky dokáže žiak s pomocou učiteľa opraviť.

- **stupeň 5 (nedostatočný)**

Žiak si neosvojil vedomosti a zákonitosti požadované učebnými osnovami, má v nich závažné medzery, preto ich nedokáže využívať. Pri riešení teoretických a praktických úloh s uplatňovaním klúčových kompetencií sa vyskytujú značné chyby. Je nesamostatný pri využívaní poznatkov, hodnotení javov, nevie svoje vedomosti uplatniť ani na podnet učiteľa. Jeho ústny a písomný prejav je nesprávny, nepresný. Kvalita výsledkov jeho činností a grafický prejav sú na nízkej úrovni. Vážne nedostatky nedokáže opraviť ani s pomocou učiteľa.

Medzipredmetové vzťahy

V predmete budeme využívať predovšetkým geografiu, slovenský jazyk a literatúru, výtvarnú výchovu, občiansku náuku.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj: rozvíjať osobnosť žiakov predovšetkým v oblasti postojov a hodnôt, ich osobné a sociálne spôsobilosti - sociálne zručnosti a predpoklady potrebné pre život a spoluprácu v aktuálnych skupinách - umožňuje žiakom rozmýšľať o sebe, o svojom aktuálnom živote, vzťahoch s ľuďmi a smerovaní v budúcnosti, - vedie ich k uplatňovaniu svojich práv a tiež k rešpektovaniu názorov, potrieb a práv ostatných. Táto prierezová téma dá uplatniť takmer v každej téme.

Environmentálna výchova: umožňuje žiakom získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia dôležitého pre trvalo udržateľný život na Zemi. Táto prierezová téma dá uplatniť v témach o dejinách praveku, kde je spätosť človeka s prírodou najlepšie pozorovateľná. Ďalej je možné uplatniť ju pri témach o priemyselnej revolúcii a vedecko-technickom pokroku, človek vtedy začína výrazne zasahovať do prostredia okolo seba s deštruktívnymi dôsledkami.

Mediálna výchova: rozvíja a postupne zvyšuje úroveň mediálnej gramotnosti, schopnosti kriticky prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov - umožňuje žiakom médiám porozumieť, naučiť sa narábať s ich obsahmi, využívať ich a osvojiť si techniky, ako sa brániť ich negatívnym vplyvom. Táto prierezová téma sa dá uplatniť najlepšie v 5. ročníku pri téme Médiá. Ďalšie významné uplatnenie má v 9. ročníku, kde sa dajú pozorovať konkrétne výstupy dobových médií v demokratickom i totalitnom režime.

Multikultúrna výchova: žiaci spoznávajú svoju kultúru a kultúru iných krajín, históriu, zvyky a tradície - žiaci sa naučia rešpektovať rôznorodé kultúry ako rovnocenné a dokážu s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať. Táto prierezová téma sa dá uplatniť takmer v každej téme.

Výchova k manželstvu a rodičovstvu: vytvára základné vedomosti a zodpovedný postoj v oblasti partnerských vzťahov a rodičovstva, pričom je nevyhnutné vychádzať zo životnej reality žiakov v konkrétnej triede, ich veku. Táto prierezová téma sa uplatňuje v téme Ako si človek vytváral rodinu.